

STANOVISKO

ODBORU CENTRÁLNÍ HARMONIZAČNÍ JEDNOTKA Č. 1/2024

Dotaz

Jak v rámci Zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření územních celků kategorizovat zjištěné nedostatky? Má být jakékoliv porušení právního předpisu hodnoceno jako nedostatek typu „C“? Co lze zařadit mezi méně závažné nedostatky typu „B“?

ZAŘAZENÍ DOTAZU

PRÁVNÍ PŘEDPIS	<ul style="list-style-type: none"> zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přezkoumávání hospodaření územních celků“)
SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY	<ul style="list-style-type: none"> zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona pozdějších předpisů (správní řád) zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění zákona č. 183/2017 Sb. usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina základních práv a svobod“)
KLÍČOVÁ SLOVA	<ul style="list-style-type: none"> chyby a nedostatky, IS MPP, Zpráva o výsledku přezkoumání, kontrolní řád
DATUM ZPRACOVÁNÍ	31. 1. 2024
ZPRACOVATEL	Oddělení 4701 – Harmonizace interního auditu

Stanovisko

Identifikoval-li kontrolní orgán v průběhu přezkoumání hospodaření jakékoliv porušení právního předpisu, musí ho uvést a popsat v rámci Zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření (dále jen „Zpráva“) a také kategorizovat v závěru přezkoumání jako nedostatek podle ustanovení § 10 odst. 3 písm. c) zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků, a to bez ohledu na to, zda se jedná o formální pochybení nebo nedostatek, který má významný dopad na hospodaření s veřejnými prostředky. Významnost identifikovaného zjištění by však měla být patrná ze samotného popisu zjištěných chyb a nedostatků. Zjištěnou skutečnost spočívající v porušení povinnosti stanovené právním předpisem nelze zahrnovat do „upozornění“, „doporučení“ nebo neformálních „sdělení pro územní celek“, aniž by tato skutečnost byla uvedena ve Zprávě jako zjištěný nedostatek a řádně kategorizována jako nedostatek podle ustanovení § 10 odst. 3 písm. c) zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků.

Pokud v rámci přezkoumání hospodaření bylo zjištěno nedodržení postupu či povinnosti stanovené například vnitřním předpisem nebo smlouvou, aniž by současně došlo k porušení právního předpisu, pak v těchto případech se jedná o nedostatek ve smyslu ustanovení § 10 odst. 3 písm. b) zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků.

V případě, že kontrolní orgán v rámci dílčího přezkoumání hospodaření provedl kategorizaci dle jiných pravidel, je povinen v rámci Zprávy uvést kategorizaci zjištění, která odpovídá zákonu o přezkoumávání hospodaření územních celků.

Odůvodnění:

Náležitosti Zprávy jsou upraveny v ustanovení § 10 zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků. Z ustanovení § 10 odst. 2 zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků vyplývá, že Zpráva kromě popisu zjištěných chyb a nedostatků obsahuje i jejich kategorizaci – závěr z přezkoumání. Závěr z přezkoumání musí obsahovat vyjádření, zda při přezkoumání hospodaření

- a) nebyly zjištěny chyby a nedostatky;
- b) byly zjištěny chyby a nedostatky, které nemají závažnost nedostatků uvedených pod písmenem c), anebo
- c) byly zjištěny nedostatky, spočívající
  1. v porušení rozpočtové kázně nebo spáchání přestupku podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů;
  2. v neúplnosti, nesprávnosti nebo neprůkaznosti vedení účetnictví;
  3. v pozměňování záznamů nebo dokladů v rozporu se zvláštními právními předpisy;
  4. v porušení povinností nebo překročení působnosti územního celku stanovených zvláštními právními předpisy;
  5. v neodstranění nedostatků zjištěných při dílčím přezkoumání nebo při přezkoumání za předcházející roky, nebo

6. v nevytvoření podmínek pro přezkoumání podle kontrolního řádu, znemožňující splnit požadavky stanovené v ustanoveních § 2 a § 3 zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků.

Primárním smyslem a účelem kontroly prováděné orgány veřejné správy je ověření, zda je postupováno v souladu s právními předpisy. Takto je kontrola definována, mimo jiné, i v ustanovení § 2 kontrolního řádu, které stanoví: *„Kontrolní orgán při kontrole zjišťuje, jak kontrolovaná osoba plní povinnosti, které jí vyplývají z jiných právních předpisů nebo které jí byly uloženy na základě těchto předpisů.“* Zákon o přezkoumávání hospodaření územních celků stanoví, že kontrolní orgán v případě přezkoumávání hospodaření územních celků ověřuje předmět kontroly i z jiných hledisek než jen z hlediska legality, tj. souladu s právními předpisy. Hlediska stanoví ustanovení § 3 zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků a jsou jimi:

- dodržování povinností stanovených zvláštními právními předpisy,
- soulad hospodaření s finančními prostředky ve srovnání s rozpočtem,
- dodržení účelu poskytnuté dotace nebo návratné finanční výpomoci a podmínek jejich použití,
- věcná a formální správnost dokladů o přezkoumávaných operacích.

V návaznosti na stanovená hlediska zavádí ustanovení § 10 odst. 3 zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků kategorizaci zjištění uváděných ve Zprávě, aby bylo možné na první pohled odlišit porušení spočívající v porušení právních předpisů (hledisko legality) od jiných typů porušení, jako je například porušení vnitřních předpisů. Kategorizace zjištění uváděných v závěru přezkoumání nevypovídá o významnosti dopadů identifikovaných porušení právních předpisů. **V případě, že kontrolní orgán v průběhu přezkoumání hospodaření identifikuje jakékoliv porušení právního předpisu, musí ho uvést a popsat v rámci Zprávy a také kategorizovat v závěru přezkoumání jako nedostatek podle ustanovení § 10 odst. 3 písm. c) zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků, a to bez ohledu na to, zda se jedná o formální pochybení nebo nedostatek, který má významný dopad na hospodaření s veřejnými prostředky. Významnost identifikovaného zjištění by však měla být patrná ze samotného popisu zjištěných chyb a nedostatků.**

Pokud je identifikováno formální pochybení spočívající v nedodržení lhůty pro zveřejnění určité informace stanovené právním předpisem, byť se jedná o formální pochybení, musí být toto pochybení kategorizováno jako nedostatek podle ustanovení § 10 odst. 3 písm. c) zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků. **Zjištěnou skutečnost spočívající v porušení povinnosti stanovené právním předpisem nelze zahrnovat do „upozornění“, „doporučení“ nebo neformálních „sdělení pro územní celek“, aniž by tato skutečnost byla uvedena ve Zprávě jako zjištěný nedostatek a řádně kategorizována jako nedostatek podle ustanovení § 10 odst. 3 písm. c) zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků.** V této souvislosti upozorňujeme, že v případě, pokud je identifikováno porušení vyhlášky nebo nařízení vlády, je nutné vždy ve Zprávě uvést kromě konkrétního ustanovení prováděcího právního předpisu, které bylo porušeno, i konkrétní ustanovení zákona, ke kterému se prováděcí právní předpis vztahuje. Tento požadavek navazuje na ustanovení čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, které stanoví: *„Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.“* Podzákonné právní předpisy, tj. zejména vyhlášky a nařízení vlády jen konkretizují povinnosti stanovené zákonem.

Z toho vyplývá, že zjištění podle § 10 odst. 2 písm. b) zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků musí spočívat v nedodržení povinností stanovených zákonem (příp. ústavním zákonem) případně ve spojení s příslušným podzákoným předpisem. V rámci popisu zjištění je nutné uvést, které konkrétní právní předpisy byly porušeny. Pokud kontrolní orgán identifikoval, že zjištěnou skutečností došlo k porušení více právních předpisů zároveň, je povinen uvést ve Zprávě všechny porušené právní předpisy, resp. konkrétní dotčená ustanovení. Aplikace tzv. odborného úsudku kontrolora není v tomto případě namístě, jelikož ji lze uplatnit jen v případech, kdy právní úprava umožňuje správní uvážení nebo volbu - například při výběru vzorků ke kontrole. Avšak i v těchto případech musí kontrolní orgán postupovat tak, aby naplnil zákonem stanovené požadavky a zejména smysl a účel prováděné kontroly. V rámci tzv. „upozornění“ může kontrolní orgán uvést rizika, která mohou mít dopad na hospodaření územního celku, ale nejsou spojena s porušením platného a účinného právního předpisu. Může jít například o upozornění, že územní celek nemusí stihnout zrealizovat všechny nezbytné kroky, aby včas implementoval novou právní úpravu ve stanovené legisvakanční lhůtě. V tomto případě se nejedná se o povinnou náležitost Zprávy, tzn., že toto „upozornění“ nemusí být ve Zprávě povinně uváděno.

Pokud v rámci přezkoumání hospodaření bylo zjištěno nedodržení postupu či povinnosti stanovené vnitřním předpisem (například interní směrnice, pokyn vedoucího útvaru) aniž by současně došlo k porušení právního předpisu, pak se v těchto případech jedná o nedostatek ve smyslu ustanovení § 10 odst. 3 písm. b) zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků. I v tomto případě však zjištění musí obsahovat popis zjištěného stavu věci s uvedením konkrétních nedostatků a podkladů, ze kterých toto zjištění vychází.

Ustanovení § 10 odst. 2 písm. b) zákona o přezkoumávání hospodaření územních celků nerozlišuje, zda se jedná o zjištění z dílčího nebo závěrečného přezkoumání. Do Zprávy se proto uvádí všechny zjištěné nedostatky včetně odpovídající kategorizace. **V případě, že byl v rámci dílčího přezkoumání zjištěn nedostatek, ke kterému územní celek do vydání Zprávy přijal opatření k nápravě, kontrolující uvede ve Zprávě tento zjištěný nedostatek, a dále v souladu se zásadou materiální pravdy podle ustanovení § 3 správního řádu uvede do Zprávy i informaci o napravení nedostatku, včetně uvedení způsobu provedení nápravy.** Z tohoto důvodu není možné ve Zprávě uvádět následující závěr: *„V rámci přezkoumání hospodaření nebyly zjištěny chyby a nedostatky, mimo chyb a nedostatků napravených“.*

S ohledem na skutečnost, že kontrolní orgány v minulosti nepostupovaly při posuzování některých pochybení v souladu s veškerými výše popsányými pravidly, je nezbytné zajistit narovnání správní praxe, čímž však zároveň může docházet k dotčení zásady legitimního očekávání, která je upravena v ustanovení § 2 odst. 4 správního řádu – správní orgán dbá, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly. Zásada legitimního očekávání však není absolutní a umožňuje, aby se vytvořená správní praxe změnila. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí následující: *„Zásada legitimního očekávání účastníka správního řízení nemá absolutní hodnotu a je omezena jinými zásadami, jež je v rámci správního řízení správní orgán povinen respektovat, zejména zásadou legality (§ 2 odst. 1 a 2 správního řádu) či zásadou účelnosti a souladu zvoleného řešení s veřejným zájmem (§ 2 odst. 4 správního řádu). Jedním ze závažných důvodů, na základě nichž může správní orgán prolomit legitimní očekávání účastníků správního řízení, by mohl být např. rozpor rozhodování správního*

orgánu s právními předpisy. Avšak i v případě opodstatněné změny v rozhodovací činnosti správních orgánů je nutno dodržet požadavky kladené na tuto změnu, tj. i zde musí být změna správní praxe řádně odůvodněna. Jedině takový postup totiž odpovídá nárokům transparentní aplikace práva a právní jistoty.“ (Rozsudek NSS ze dne 16. 3. 2010, č. j. 1 Afs 50/2009-233). I když se citované rozhodnutí Nejvyššího správního soudu věcně týkalo správního řízení, jsou jeho závěry aplikovatelné i na postupy kontrolních orgánů vykonávajících přezkoumávání hospodaření. Setrvání v protiprávním stavu nemůže být odůvodněno aplikací zásady legitimního očekávání a naopak uvedení správní praxe do souladu se zákonem odůvodňuje omezení této zásady. Z toho vyplývá, že **v případě, že kontrolní orgán v rámci dílčího přezkoumání hospodaření provedl kategorizaci dle jiných pravidel, je povinen v rámci Zprávy uvést kategorizaci zjištění, která odpovídá zákonu o přezkoumávání hospodaření územních celků.**